

OBSAH

NEZNÁMÝ AUTOR (13. století)

Ze sbírky Cento novelle antiche zvané též Il Novellino	7
JAK CHTĚL SULTÁN PŘIPRAVIT ŽIDA O PENÍZE	8
PŘÍBĚH O LIŠCE A MEZKOVI	9
ŠLECHTIC ZAHANBÍ LEHKOMYSLNOU VDOVU	11
VTIPNÝ ROZSUDEK SOUDCE SCHIAVA	12
JAK SI LÉKAŘ Z TOULOUSU VZAL NETEŘ ARCIBISKUPOVU	12

SACCHETTI FRANCO (1330—1400)

Ze sbírky Trecento novelle	
PŘÍHODY MALÍŘE BONAMICA	13

Malíř Bonamico, když ho jeho mistr Tafo budí, aby pracoval v noci, pustí mu do ložnice brouky se světly a Tafo věří, že jsou to ďáblové.

Aretinský biskup Quido pověří malíře Bonamica, aby mu namaloval v kapli obrazy svatých. Opice mu malby rozmaže, a co z toho následovalo.

Bonamico dokáže vtipnou lstí, že sousedka, která v noci přede na kolovratu a ruší ho ve spánku, zanechá předení. A může pak spát podle libosti.

CO ZAVINIL KRAB	22
-----------------	----

Rybář Mauro v Civitanuově si přinese domů v sitěné tašce mořské kraby a položí je na postel. V noci jeden z nich vyleze a zakousne se ženě do ožehavé části těla. Mauro, aby jí pomohl, chce kraba odtrhnout zuby, ale ten ho chytne zadními klepety za pysk.

DIVNÉ POCHOUTKY	25
-----------------	----

Panu Dolcibene dají z žertu k jídlu kočku. Po jisté době předloží pan Dolcibene k večeři myši těm, kdo mu dali kočku.

Benci Sacchetti vytáhne kamarádům z hrnce hovězí žaludek a pošle ho po sluhovi domů. Do hrnce dá místo toho podšívku ze staré čepice.

TŘI O DANTOVI	32
---------------	----

Dante Alighieri potrestá kováře za to, že říká jeho básně s vulgárními výrazy. Dante Alighieri slyší, jak mezkář říká jeho verše a do toho křičí „Hyjé!“ Přetáhne ho přes záda a řekne mu: „To jsem tam nenapsal.“

Dante radí ošklivému Janovanovi, jak získat přízeň milované ženy.

KALHOTY SVATÉHO FRANTIŠKA	36
---------------------------	----

Mnich minorita spí se ženou Buccia Malpanna z Amelie a nechá u ní kalhoty. Bratr Dominik namluví manželovi, že jsou to zázračné kalhoty svatého Františka, a Buccio uvěří.

- JE TO CHLAPEC!** 39
 Pan Tinaccio, kněz z Castella, pošle spát s dcerou jinocha v domnění, že je to žena. A jaké další nedorozumění z toho bylo.
- CHYTRÝ SLEPEC Z ORVIETA** 42
 Slepec z Orvieta, okradený o sto dukátů, dokáže svým ostrovtipem, že zloděj, který mu je vzal, je dá zpátky na místo.
- SERCAMBI GIOVANNI (1347—1424)**
 Ze sbírky *Le Novelle*
- JAK DANTE DVAKRÁT ZAHANBIL KRÁLE ROBERTA** 48
 Dante dá ponaučení neapolskému králi Robertovi, že v šatech nespočívá cena člověka.
 Dante usadí vtípálky na neapolském dvoře, kteří ho chtěli z popudu krále Roberta dopálit potouchlými otázkami.
- SER FIORENTINO GIOVANNI (14. století)**
 Ze sbírky *Il pecorone*
- BENÁTSKÝ KUPEC ANSALDO** 53
 Giannetto se vydá třikrát na obchodní cestu lodí a pokaždé zamíří k přístavu Belmonte. Dvakrát ztratí loď i zboží, po třetí získá kněžnu z Belmonte za ženu. Giannettův otcem Ansaldo si vypůjčí od Žida deset tisíc dukátů, aby mohl vystrojit třetí Giannettovu loď, ale nedodrží lhůtu a Žid mu smí podle úmluvy vyříznout libru masa z těla. Giannettova manželka se přestrojí za soudce a zachrání Ansaldo.
- ALBERTI LEON BATTISTA (1407—1472)**
 Ze sbírky *Opere volgari*
- NEŠŤASTNÁ LÁSKA IPPOLITA BONDELMONTIHO** 70
 Ippolito Bondelmonti miluje Leonoru z nepřátelské rodiny Bardiů. Po podivné příhodě, jež ho potká, jde raději na smrt, aby nepoškodil dívčinu čest. Statečná Leonora ho zachrání a obě rodiny se smíří.
- SALERNITANO MASUCCIO (asi 1420—asi 1475—6)**
 Ze sbírky *Il novellino*
- NEPRAVÁ VDOVA** 79
 Mladý muž miluje ženu hostinského, převleče se za vdovu a přijde se svou družinou pozdě večer do hostince. Hostinský pošle nepravou vdovu spát s vlastní manželkou, která po určitém váhání užívá potěšení s milencem, jenž pak nic netušícímu hostinskému dvojnásob zaplatí.
- TESAŘOVA ŽENA A KNĚZ** 85
 Massimilla, které se dvoří kněz a krejčí, slíbí oběma lásku. Miluje se s krejčíkem, kněz přichází podle daného slibu a chce vniknout násilím do domu. Krejčí se v strachu ukryje na půdě, kněz vejde a trvá na tom, že pošle papeže do Říma. Krejčík si myslí, že se taková sláva nemůže obejít bez muziky, a začne hrát na píšťalu. Kněz uteče a krejčík se znovu zmocňuje své kořisti.

- PODVOVOD S NALEZENOU BRAŠNOU** 89
Dva kumpáni ze Salerna oklamou svatého Bernardina. Jeden mu napovídá, že našel brašnu s 500 dukáty. Druhý tvrdí, že ji ztratil on. Světec mu vrátí tašku a uspořádá mezi Florentany sbírku ve prospěch chudého poctivce. Oba šibalové se pak rozdělí o výdělek.
- NELIDSKÝ OTEC** 94
Soudce Mazzeo přistihne dceru s Antoniem Marcellem, který nepoznán uprchne. Otec pošle dceru na smrt, sloužící se však nad ní smilují. V mužském převleku se dívka octne u dvora vévody z Kalábrie, zavítá se svým pánem do Salerna a nocuje v domě milence, který zatím zdědil jmění jejího otce. Dá se mu poznat, vezmou se a užívají otcova dědictví.
- TOBLÁŠ A HOSTINSKÝ** 99
Tobiáš z Dubrovníku miluje ženu hostinského z Giovenazza a zařídí to tak, že mu hostinský na vlastním koni přiveze ženu až na loď. Hostinský se vrátí domů, nenajde ženu, trpce si stěžuje na věrolomnost Dubrovnických, znovu se ožení a žije spokojeně s novou manželkou.
- ZÁZRAK S HOŘÍCÍM PLÁTNEM** 103
Mnich řádu svatého Antonína zachráně zázračnými žaludy prasata před smrtí. Selka mu dá plátno, vrátí se muž, rozzlobí se, běží za mnichem, aby mu je vzal. Mnich ho vidí zdálky, zabalí do plátna doutnající hubku a vrátí je sedlákovi. Plátno začne hořet a lidé se domnívají, že se stal zázrak. Přivedou mnicha zpátky do vsi a bohatě ho obdarují.
- UŠLECHTILÝ SKUTEK PANA BELTRAMA** 106
Messere Beltramo miluje ženu svého přítele Fiolu. Když mu žena konečně poskytne schůzku, uvědomí si své povinnosti k příteli a odejde, aniž se dopustil zpronevěry.
- MARIOTTO A GIANOZZA** 112
Mariotto ze Sieny miluje Gianozzu. Zabije v hádce protivníka, musí uprchnout do Alexandrie. Gianozza předstírá smrt, vyjde z hrobky a vydá se za milencem. Ten, zvěděv o její smrti, vrací se do Sieny, aby tu zemřel. Je chycen a popraven. Dívka nenalezne milence v Alexandrii, vrátí se do Sieny, spatří mrtvého snoubence a zemře zármutkem.
- MANETTI ANTONIO (1423—1497)**
JAK SE ŘEZBÁŘ TLUSTOCH PŘEVTEĹLIL 118
Filippo Brunelleschi, známý florentský stavitel, si ztropí šprým z řezbáře, kterému říkají Tlustoch. Nastrojí s pomocí přátel všechno tak, aby Tlustoch uvěřil, že se převtěřil v jiného muže. Na útraty nebohého řezbáře se celá parta výborně baví. Tlustoch se po mnoha útrapách vrátí do své podoby, odejde do Uher a zbohatne.
- CORNAZANO ANTONIO (1431—1500)**
ZE SBÍRKY I PROVERBI
VÉVODSKÁ NOVELA 145
Vévoda Francesco, jemuž poslové předhazují, že ve svém věku pěstuje milostná dobrodružství, odpoví jako skutečný vladař a přesvědčí je. Vévodkyně

se přestrojí za jeho milenku a nastrojí to tak, že Francesco spí se starou uklížečkou. Vévoda stařenu potrestá, ale aby se vyhnul hanbě, dá jí věno pro dceru.

DA VINCI LEONARDO (1452—1519)

Z knihy *Pagine scelte*

ŽERTY A VTIPNÉ VÝROKY

155

Žert, který ztropil mnich obchodníkovi. — Stonásobná odměna. — Převtělování duši. — Proč měl malíř osklivé děti. — Odpověď pomlouváči. — Vtipná odpověď lenochova. — Starý vtip.

SABADINO DEGLI ARIENTI GIOVANNI († 1510)

Ze sbírky *Le porretane*

JAK CARLETTO VODIL ZA NOS VENKOVANA

158

Piron z Farneta prodá říru dříví. Když chce peníze, zavedou ho k zpovědníkovi a pak mu pustí žílu.

NEZBEDNÍ BAKALÁŘI BOLOŇŠTÍ

162

Několik studentů ukradne kapouny. Když je zastaví stráž, řeknou, že nesou mrtvého kamaráda. Později jeden z nich dostane klackem namísto osla.

STRAPAROLA GIAN FRANCESCO (1480—1557)

Ze sbírky *Le piacevoli notti*

KRÁL ZLODĚJŮ

167

Známý šibal Cassandrino ukradne soudci z Perugie, který je mu nakloněn, postel a koně šedáka a pak mu přinese kněze Severina zavázaného v pytli. Stane se pořádným a zámožným mužem.

NERINO A MANŽELKA MISTRA RAIMONDA

172

Nerino, syn portugalského krále Gallesa, miluje Genobbii, manželku mistra Raimonda Brunella. Získá její lásku, odvede ji s sebou do Portugalska a mistr Raimondo zemře zármutkem.

KNÍŽE VRAH

178

Salernský kníže Tebaldo chce za ženu svou jedinou dceru Doralici. Ta uprchne před pronásledováním otcovým do Anglie, kde si ji vezme král Genese a má s ní dvojčata, které Tebaldo zabije. Král Genese se mu pomstí.

UŽOVKA SAMARITANA

185

Macecha neapolského krále Ferrandina pošle na smrt Biancabellu, dceru knížete Lamberica z Monferrata. Sluhové ji useknou ruce a vypíchají oči. Užovka ji vyléčí a Biancabella se šťastně vrátí k Ferrandinovi.

JAK FLAMMINIO HLEDAL SMRT

192

Flamminio Veraldo odejde z Ostie a hledá smrt. Nenajde ji, ale setká se s Životem. Ten mu dá pocítit strach a poznat smrt.

KONSTANTINOVA OČAROVANÁ KOČKA

198

Soriana zemře a zanechá tři syny: Dusolina, Tesifona a Šťastného Konstantina. Záslouhou kočky získá Konstantín mocné království.

PODIVNÁ ŽIVNOST PANÍ MODESTY

201

Madonna Modesta, žena pana Tristana Zanchetta, získá v mládí od ruz-

ných milenců mnoho páru bot. V stáří je rozděvává povalečům, posluhům a jiným sprostým lidem.

DA PORTO LUIGI (1486—1529)

JULIE A ROMEO

205

BANDELLO MATTEO (1485—1561)

Ze sbírky Le novelle

DVA PAROHÁČI

227

Lyonský výrobce látek chce strávit noc s nevěstou jiného muže, smluví se se svým učněm a pošle ho, aby si lehl do postele vedle manželky. Jinoch zapomene na všechny úmluvy a celou noc si dopřává potěšení s paní mistrovou. A co z toho pošlo.

POTRESTANÍ ZÁLETNÍCI

233

V této novele se vypráví o dvou uherských šlechticích, kteří si vzali do hlavy, že získají přízeň manželky pana Oldřicha, jež platila za nejmoudřejší a nejpočetnější ženu své doby, o jejich domyšlivosti a závistivosti, o tom, jak si usmyslili provést něco, nač nestačili, jak byla potrestána jejich pýcha a jak s hanbou přišli o všechnen majetek.

POHRBEN ZA ŽIVA

249

Pandolfo del Nero miluje paní Francesku a žena opětuje jeho lásku. Divný vrtoch nemocné milenky způsobí, že je Pandolfo zavřen do pevné truhly a po smrti milované Francesky spuštěn spolu s její rakví do hrobky. Jen šťastnou náhodou vyvázne ze smrtelného nebezpečí.

ŠŤASTNÝ ZLODĚJ SENA

255

V této novele se vypráví o podivných náhodách, jež se často lidem přihodí proti všemu očekávání, o tom, jak někdy dosáhneme cíle zdánlivě ztraceného. Přesvědčil se o tom šlechtic, který šel krást seno a dostal se do postele ženy jiného muže, po které dlouho marně toužil. A když některá cesta nevede k cíli, máme stále důvěřovat, že nás k němu zavede jiná, kterou nám osud nečekaně ukáže.

O ŠLEHTICI, KTERÝ SE OŽENIL S VLASTNÍ DCEROU

A SESTROU

262

Spisovatel podává příběh tak, jak mu jej vypravovala jistá vznešená dáma z Navarry.

JAK CHUDÁK VYDĚLAL ČTYŘI STA DUKÁTŮ

264

Tato novela vypráví o tom, jak chudý muž vylákal peníze od opata i jeho milenky, které zahlédl v zahradě při milostných hrách.

POMPEIOVA MSTA

268

Eleonora z vrtochu nažene smrtelnou hrůzu Pompeiovi, který se uchází o její přízeň. Pompeo za čas vládá ženu do svého domu, donutí ji, aby mu byla po vůli, a pak ji také on důkladně postraší. Nakonec získá její lásku.

VRAŽDA V BENÁTKÁCH

277

Pietro, syn majitele benátské lékárny U zlatého jablka, je náruživý hráč. Když nemá peníze do hry, zabije svou tetu vdovu a spolu s ní její dvě děti a hospodyně. Ve vězení spáchá sebevraždu jedem a kat vykoná spravedlnost již jen na jeho mrtvole.

ŠPRÝMAŘ GONNELLA

284

Dvořan se jde vyzpovídat a řekne, že měl v úmyslu zabít člověka, ale že to neudělal. Milý mnich, velký nevědomec, nechce mu dát rozhřešení a tvrdí, že úmysl nutno posuzovat stejně jako hotový čin a že mu odpuštění může dát jen ferrarský biskup. Gonnella mnicha vytrestá.

Roztomilý šprým, který Gonnella provedl mnichům minoritům ve Ferrare. Gonnella si vystřelil z ferrarské vévodkyně a současně z vlastní ženy. Vévodkyně se mu chce pomstít, ale Gonnella se zachrání pohotovým nápadem.

Gonnella nažene velký strach vévodovi Niccolovi a zbaví ho zimnice. Vévoda mu chce žert oplatit, přičemž Gonnella přijde o život.

PŘEVLEČENÁ OPICE

299

Opice z milánského hradu si obleče šaty, které měla na sobě zesnulá paní, když ležela nemocná v posteli. Všichni lidé se poděsí a málem uprchnou z domu.

FIRENZUOLA AGNOLO (1493—1543)

Ze sbírky Otto novelle

O NEVĚSTĚ ZAŠITÉ V KOŠILI

303

Paní Mecchera vydává Menicuccia za svého zete, aby získala sto lir. Menicuccio využije situace. Lest vyjde najevo a Mecchera i Menicuccio na to doplatí.

VĚRNÍ PŘÁTELÉ LAPO A NICCOLÒ

309

Jeden ze dvou přátel se zamiluje do vdovy a utratí všechno, co má, načež ho vdova vyžene. S přítelovou pomocí získá znovu její přitěň. Když ji přistihne s novým milencem, ona zabije. Je odsouzen k smrti, ale přítel ho zachrání.

FULVIOVA LEST

315

Fulvio se zamiluje v Tivoli do Lavinie a vloudí se do jejího domu v ženském oděvu jako služebná. Lavinie pozná, že je to muž, a miluje se s ním. Zatím zjistí také manžel, že Fulvio je muž, ale podle všeho, co mu namluví jeden přítel, věří, že se proměnil až v jeho domě. A ponechá ho u sebe, aby měl mužské potomky.

NAPÁLENÍ LIŠÁCI

322

Případ, který se stal v Pratu. Santolo a Fallabacchio vymáhají výkupné od nevěsty a ta jim dá bezcenný prsten. Kamarádi se domnívají, že na ní vyžráli, ale sklídi jen posměch.

GRAZZINI ANTONIO FRANCESCO (LASCA)

(1503—1584)

Ze sbírky Le cene

ŠŤASTNÝ RYBÁŘ

330

Lazar, syn mistra Basilia z Milána, se jde podívat, jak jeho soused Gabriel loví ryby, a utone. Gabriel, který je Lazarovi neobyčejně podobný, vydává se za něho a rozšíří zprávu, že se utopil Gabriel. A jako Lazar získá všechno jeho majetek. Pak se podruhé ožení se svou manželkou a žije dlouho a vesele s ní i s dětmi, všemi vážen.

DOMNĚLÝ BLÁZEN

341

Scheggia s pomocí Monaka a Pilukky zesměšní Neriho Chiaramontesiho, který se zoufalství odejde z Florencie a vrátí se tam až v stáří.

ZKÁZA FAZIOVY RODINY

345

Zraněný Guglielmo Grimaldi se uchýlí v noci do domu zlatníka Fazio a zemře tam. Fazio se zmocní jeho dukátů, tajně ho pohřbí, a protože se zabývá alchymii, tvrdí, že se mu podařilo vyrobit stříbro. Odjede do Francie, předstírá, že je tam prodal, a vrátí se jako velmi bohatý muž do Pisy. Ale žárlivá manželka ho později připraví o život a pak zabije syny i sama sebe.

TRAMPOTY ZAMILOVANÉHO ČEPIČÁŘE

355

Scheggia, Pilucca a Monaco slíbí čepičáři Gianu Simonovi, že mu s pomocí kouzelníka pomohou získat lásku ženy, do které se zamiloval. Gian Simone si přeje spatřit nějaký důkaz. Kamarádi mu vyhoví, ale Simone se tak vyděsí, že už nechce o kouzlech ani slyšet. Přátelé od něho vymámi dvacet pět dukátů a vesele nějaký čas utrácejí.

GIRALDI GIOVAN BATTISTA (CINZIO) (1504—1573)

Ze sbírky Gli ecatommiti

MAUR A DESDEMONA

372

Mauruský kapitán se ožení s benátskou měšťkou, jeden praporečník obviní ženu z cizoložství. Maur chce, aby praporečník zabil domnělého svůdce. Maur zabije manželku. Je obviněn praporečníkem, nepřizná se, ale pro důvodné podezření je odsouzen k vyhnanství. Proradný praporečník, který chtěl škodit jiným, sám bídně zahyne.

POKLAD V KARTÁGU

382

Chera ukryje poklad mezi trámy. Elisa se chce oběsit, a když váže oprátku k trámu, najde poklad. Vezme si jej a smyčku tam nechá. Čeřina dcera Filena si jde pro poklad, nalezne jen oprátku a chce se oběsit. Elisa ji zachrání. Filena dostane část peněz a dočká se štěstí.

OSUDY PADUÁNSKÉ KURTIZÁNY

392

Mladý muž z Ferrary miluje paduánskou kurtizánu a ona miluje jeho. Dá mu najevo, že pro velkou lásku, kterou k němu chová, nechce mu být po vůli. Již po poznání ušlechtilost té ženy a dopomůže jí k nábožnému životu.

LANDO ORTENSIO (1512—1553)

Ze sbírky Varii componimenti

OSEL, PROROK POVĚTRNOSTI

402

V této povídce se názorně dokazuje omylnost astrologie a mluví se o podivuhodných schopnostech nerozumných zvířat.

DONI ANTON FRANCESCO (1513—1574)

Ze sbírky Novelle

JAK SE CHTĚL HRBÁČ STÁT KRÁLEM

405

Hrbáč získá úskokem za nevěstu dceru královny Pilessy. Jeden z dvořanů vysvobodí princeznu z nesnázi a hrbáč bídně zahyne.

ITALSKÁ RENESANČNÍ NOVELA

410

BIBLIOGRAFIE

418